

Asia: VN/34680/2022

Lausuntopyyntö Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Lausunnonantajan lausunto

1. Kommentit alatyöryhmän 1. Rikollisuus ja rikosasioiden käsittely sekä rangaistukset ja niiden täytäntöönpano ehdotuksista

-

2. Kommentit alatyöryhmän 2. Siviiliasioiden käsittely, sovittelu ja vaihtoehtoiset riidanratkaisukeinot ehdotuksista

-

3. Kommentit alatyöryhmän 3. Hallinto-oikeudelliset asiat ja erityistuomioistuinasiat ehdotuksista

-

4. Kommentit alatyöryhmän 4. Oikeudellinen neuvonta ja avustaminen ehdotuksista

-

5. Kommentit alatyöryhmän 5. Täytäntöönpano ja Ulosottolaitoksen toiminta ehdotuksista

-

6. Kommentit alatyöryhmän 6. Hallinto-, henkilöstö- ja koulutusasiat ehdotuksista

-

7. Muita huomioita Oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Lausunto oikeuslaitostyöryhmän alustavista toimenpide-ehdotuksista

Oikeushallinnon toimihenkilöt JHL Ry 785 edustaa Oikeushallinnonalalla työskenteleviä virkamiehiä ja tällä hetkellä noin 38 eri virkanimikettä. Nyt tehty Oikeuslaitostyöryhmän toimenpide-ehdotuksiin haluamme osaltamme lausua, sillä ehdotetut toimenpiteet vaikuttavat mitä suuremmassa määrin edustamiemme virkamiesten tehtävänkuviiin ja työn sisältöön tulevaisuudessa.

Haluamme nostaa esille huolenaiheita, jotka koskevat erityisesti talous- ja velkaneuvontaa ja osittain myös ulosoton virkamiehiä sekä kärjäsihteereitä, jotka nykyään pääosin käsittelevät summaarisia velkomusasioita kärjäoikeuksissa.

Toimenpide-ehdotuksissa yleisvaikutelmana on se, että niissä painotetaan ulosottoa ja talous- ja velkaneuvonta on vain sivuroolissa. Myös kehitysehdotukset painottuvat ulosottoon ja talous- ja velkaneuvonnan kehittämistä ei juurikaan ole toimenpiteitä tai suunnitelmia. Talous- ja velkaneuvonnassa on kuitenkin osaaminen velkajärjestelyasioihin ja sitä tulisi syventää. Sama pätee myös kärjäsihteereihin, jotka tällä hetkellä käsittelevät suurimman osan summaarisista velkomusasioista.

Talous- ja velkaneuvonta on pieni, mutta erittäin asiantunteva virkamiesryhmä, jossa tehdään vaativaa asiantuntijatyötä. Tarkastelu toimenpide-ehdotuksiin on tehty nykyisten organisaatioiden puitteissa. Tilanne on kuitenkin toinen, mikäli talous- ja velkaneuvonta yhdistettäisiin ulosoton alle, niin silloin toimenpide-ehdotukset saavat erilaisen näkökulman, kuten myös huomioiden kärjäsihteereiden tilanne- Nyt tuntuu, että sekä talous- ja velkaneuvonta että kärjäsihteerit ja summaariset velkomusasiat jäävät ulosoton jalkoihin ja toimenpiteitä tarkastellaan enemmän ulosoton näkökulmasta. Esimerkiksi lähetejärjestelmää käsitellään vain ulosoton näkökulmasta ja ei huomioida miten se vaikuttaa talous- ja velkaneuvontaan.

Sivulla 27 mainitaan, että selvitetään, tulisiko tietyt asiaryhmät siirtää muun viranomaisen käsiteltäväksi, kuitenkin niin että tuomioistuimen rooli tuomiovallan käyttäjänä säilyy. Esimerkiksi summaaristen velkomusasioiden ja velkajärjestelyasioiden käsittelyssä voisi vahvistaa muun viranomaisen, kuten Ulosottolaitoksen tai talous- ja velkaneuvonnan, roolia.

Tässä ei kuitenkaan oteta kantaa lainkaan, miten tämä mahdollisesti vaikuttaisi kärjäsihteereiden tehtävänkuvaan. Huolena on työmäärän raju väheneminen ja sitä kautta mahdollisesti jopa virkojen väheneminen vai onko tarkoitus siirtää myös käsittelijöitä kärjäoikeuksista Ulosottolaitokselle. Vai onko tarkoitus lisätä talous- ja velkaneuvojien roolia näiden asioiden käsittelyssä?

Lisäksi mainitaan, että tuomioistuimen rooli tuomiovallan käyttäjänä säilyisi. Kärjäoikeuksissa on jo nyt ruuhkaa ja käsittelyajat pitkiä, joten tätäkin tulisi tarkastella uudesta näkökulmasta ja voisiko ns. yksinkertaisissa ja selvissä velkajärjestelyhakemuksissa päätöksen tehdä talous ja velkaneuvoja, jossa kuitenkin olisi muutoksenhakumahdollisuus ja vain ns. riitaiset tapaukset menisivät jatkossa tuomioistuimen käsiteltäväksi? Tässä viitataan myös sivun 28 kohtaan velkajärjestelyasioissa tuomioistuimen rooli on pelkistetty ja ulosottolaitoksen sekä talous- ja velkaneuvonnan rooleja on vahvistettu.

Toimenpidekohta 38, jossa mainitaan seuraavaa: Velkajärjestelymenettelyn keventäminen ja asioiden osittainen siirtäminen tuomioistuimesta toiselle viranomaiselle vaatii lainsäädäntömuutoksia. Selvitetään, tulisiko velkajärjestelyasioiden käsittelyssä vahvistaa Ulosottolaitoksen tai talous- ja velkaneuvonnan roolia tai siirtää tietyt asiakokonaisuudet näiden viranomaisten käsiteltäväksi, kuitenkin niin että tuomioistuimen rooli tuomiovallan käyttäjänä säilyy.

Haluamme viitata aiempaan kohtaan, jossa ns. selvissä tapauksissa päätöksen velkajärjestelyn aloittamisesta voisi tehdä talous- ja velkaneuvoja viranomaispäätöksenä ja jossa olisi kuitenkin muutoksenhakuoikeus ja vain ns. riitaiset tapaukset menisivät jatkossa tuomioistuimen käsiteltäväksi. Muutoin tässä on vaarana, että talous- ja velkaneuvonnasta tulee vain avustava rooli ja asiantuntijuus sivuutetaan. Talous- ja velkaneuvojan tulisi edelleen avustaa asiakasta velkajärjestelymenettelyssä, eikä tehtävää ole syytä siirtää ulosotolle tai jos siirretään, tulisi talous- ja velkaneuvojien myös siirtyä. Asiantuntijuus velkajärjestelyasioihin on kokeneilla neuvojilla.

Hyödyllisempää olisi talous- ja velkaneuvonnan erityisosaamisen, syventämisen ja roolin vahvistaminen riidattomissa asioissa, kuten toimenpiteessä 98 on esitetty. Tämä huomioitava myös talous- ja velkaneuvojien palkkauksessa, joka on nyt aivan liian alhainen työn vaativuuteen nähden ja siihen, että kyse on vaativasta asiantuntijatyöstä.

Sivulla 48 puhutaan tavoitetilasta ja laadukkaiden oikeuspalveluiden toteutumisesta ym. ja että ydintehtävä on edelleen kirkas. Talous- ja velkaneuvonnassa autetaan ja neuvotaan ylivelkaantuneita tai sen vaarassa olevia. Talousosaamista vahvistetaan ja ylivelkaantumista ehkäistään tehokkaasti ja suunnitelmallisesti yhteistyössä eri sidosryhmien kesken.

Aikanaan, kun ennakoiva talousneuvonta perustettiin, ydinajatuksena oli kansalaisten talousosaamisen lisääminen. Pääpaino on viime vuosina kuitenkin enemmänkin työ erilaisten sidosryhmien kanssa, mikä sekin on erittäin hyvä, mutta toimenpiteet kansalaisten talousosaamisen toimenpiteiden lisäämisestä on mielestämme jäänyt hämäräksi. Lisäksi talousosaamisen vahvistamisen resurssit on tällä hetkellä kohdistettu epätasa-arvoisesti. Nykytila on niin, että Ulosottolaitoksen palveluksessa tehdään ennakoivaa talousneuvontaa korkeammalla palkkaluokalla ja siihen käytetään 100 %:a virka-ajasta, kun taas talous- ja velkaneuvonnan puolella tätä työtä tehdään oman työn lisäksi yhtä palkkaluokkaa pienemmällä palkalla, joka siten kohtelee epätasa-arvoisesti ko. työtä tekeviä virkamiehiä, Talous- ja velkaneuvojen tulee hallita enemmän ja laajemmin tehtäväkenttää, mutta siitä maksetaan tällä hetkellä huonommin, joka on omiaan aiheuttamaan epäoikeudenmukaisuuden tunnetta. Kuten oikeuslaitostyöryhmänkin toimenpideehdotuksissa on mainittu, tulee toimialan ja tehtävien tulla olla houkuttelevia, jotta niihin myös sitoudutaan.

Talous- ja velkaneuvojien palkkaus ei ole tällä hetkellä oikeassa suhteessa työn vaativuuteen nähden eikä se ole myöskään kilpailukykyinen, minkä vuoksi vaihtuvuus on suurta. Aiemmin, ennen valtiolle

siirtymistä talous- ja velkaneuvonnan virka- ja työsuhteet olivat erittäin pitkiä vaan näin ei valitettavasti ole enää.

Tällä hetkellä käytetään todella paljon resursseja uusien virkamiesten perehdyttämiseen talous- ja velkaneuvonnassa, jotka kuitenkin lähtevät paremmin palkattuihin töihin toisinaan jopa ennen kuin perehdytyskään on päättynyt.

Sivu 51, kohta 98 mainitaan, että tullaan arvioimaan mahdollisuutta laajentaa yksityisten avustajien käyttöä ulkoprosessuaalisissa asioissa. Tämän näemme ristiriitaisena sitä taustaa vasten, että talous- ja velkaneuvonnan siirryttyä valtiolle 1.1.2019 alkaen, nimenomaan haluttiin vähentää mm. selvittäjien käyttöä kustannussyistä, jolloin maksuohjelmien laatimisen painopiste siirtyi selvittäjiltä talous- ja velkaneuvojille. Lisäksi tässä yhteydessä emme voi olla mainitsematta, että tuolloin talous- ja velkaneuvojien työn vaatavuus lisääntyi, mutta palkkauksessa se ei näkynyt, vaikka heille siirtyi tehtäviä, joita aiemmin oli tehnyt asianajat.

Sivuilla 57-58, toimenpide 106 mainitaan, että kehitetään keinoja pysyvien ratkaisujen tarjoamiseksi ja yhteistoimintaa talous- ja velkaneuvonnan ja ulosoton yhteistoimintaa siten, että ulosotossa on oikea tilannekuva velallisen taloudellisesta asemasta. Lisäksi selvitettäisiin mahdollisuudet toteuttaa digitaalinen lähetejärjestelmä ulosottovelallisten ohjaamiseksi talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiksi.

Tässä näemme vaarana sen, että luodaan jälleen uusi väylä asiakkaaksi tulemiselle. Jo nyt on haasteena, että asiakkaita tulee joka putkesta ja laadukkaille paperitöille jää niukasti aikaa. Lisäksi tämä vaatisi entistä parempaa koulutusta ulosottotarkastajille ja ulosottoylitarkastajille siitä, että missä kohtaa olisi oikea-aikaista lähettää asiakas talous- ja velkaneuvontaan uutta putkea pitkin. Jotta tämä voisi olla oikea-aikaista ja tarkoituksenmukaista, tulisi ulosoton henkilökunnallakin olla käsitys ja ymmärrys ei pelkästään velallisen tilanteesta vaan perheen kokonaistilanteesta. (Onko työt tilapäisiä, asuminen, puolison työtilanne yms.). Myös sellainen velallinen, joilla ajoitus ei juuri nyt olisi ideallinen, tulisi myös hänelle perustella ajoituksen tärkeys ja luoda polku, jotta se olisi myöhemmin mahdollista. Nyt ulosotosta ohjataan asiakkaita hakemaan velkajärjestelyä, vaikka esim. rikosperusteista velkaa olisi useampi satatuhatta ja tämä velka olisi tullut alle vuoden sisällä. Tämä vain yhtenä esimerkkinä nyt lähetetyistä asiakkaista, kun ulosotossa ei tunneta velkajärjestelylain esteperusteita.

Ei ole tarkoituksenmukaista kehittää lähetejärjestelmää uutena kanavana talous- ja velkaneuvonnan asiakkaaksi tulon. Talous- ja velkaneuvonta on jo helposti saavutettavissa; sähköinen asiointi, puhelinpalvelu 8–16.15, sähköpostitse, Talousneuvoloiden kautta sekä asioimalla suoraan toimistolla

Ulosotto tälläkin hetkellä ohjaa asiakkaita ottamaan yhteyttä talous- ja velkaneuvontaa ja se myös aktivoi asiakkaan hoitamaan omaa asiaansa. Lähetejärjestelmä ei ole tarpeen.

Vaarana on, että lähetejärjestelmän kautta tulee myös sellaisia asiakkaita, jotka eivät ole velkajärjestelykypsiä ja vajailta resursseilla mennään jo nyt talous- ja velkaneuvonnassa. Vaarana kuormitus ja palvelun hidastuminen liiallisen asiakasmäärän vuoksi.

S. 64 Ulosottolaitos kehittyy ja uudistuu

Ulosottolaitoksella on valmius ottaa uusia, esimerkiksi velkajärjestelyihin ja riidattomiin velkomuksiin liittyviä tehtäviä hoidettavakseen, mikäli se arvioidaan tarkoituksenmukaiseksi.

Velkajärjestelyihin on jo erikoistunut talous- ja velkaneuvojat ja heiltä löytyy käytännön osaaminen sekä ammattitaito. Jos talous- ja velkaneuvonta siirrettäisiin Ulosottolaitoksen alaisuuteen osaaminen siirtyisi mukana. Edelleen tulisi satsata talous- ja velkaneuvonnan erikoistumisen ja syventämisen kehittämiseen.

Ketkä tulisi hoitamaan jatkossa summaariset velkomusasiat? Siirtyisikö osa kärjäsihteereistä Ulosottolaitokselle vai onko tarkoitus kouluttaa Ulosottolaitoksen virkamiehiä näiden asioiden ratkaisemiseksi ja jos näin, onko tarkoitus lisätä resursseja, sillä jo nykyään toimistohenkilökunta on kuormittunutta suurien asiakasmäärien vuoksi? Lisäksi tämäkin tulisi sitten näkyä palkkauksessa.

sivut 67-70

Ylivelkaantumista ennaltaehkäistään, Yhteistyöverkostoja hyödynnetään

Nykytila: Ulosottolaitoksen ennakoivan talousneuvonnan toiminnan tarkoituksena on parantaa kansalaisten neuvontaa henkilökohtaisen talouden hallinnassa (tällä hetkellä painopiste on kylläkin sidosryhmäyhteistyössä, ei niinkään kansalaisten taloustietämyksen lisäämisessä), ehkäistä velkaongelmien muodostumista ja jakaa tietoa ulosottomenettelystä. Toiminnalla edistetään eri viranomaisten ja kolmannen sektorin välistä yhteistyötä velkaneuvonnassa ja velkaantumisesta aiheutuvien haittojen torjumisessa. Työtä tehdään Ulosottolaitoksen ja oikeusapu- ja edunvalvontapiireihin kuuluvan talous- ja velkaneuvonnan yhteistyönä. Toiminnan tavoitteena on pitkällä aikavälillä vähentää ulosottovelalliseksi päätyvien ihmisten määrää. Miten toiminnan vaikuttavuutta seurataan? Nyt velkaantuneiden määrä on kasvanut ja kasvaa edelleen? Lisäksi ennakoivaa talousneuvontaa tekevien talous- ja velkaneuvojien virkamiesten palkkaus tulisi saada vähintään samalle tasolle, kuin Ulosoton ennakoivaa talousneuvontaa tekevien. Talous- ja velkaneuvonnassa tehdään nyt ennakoivaa talousneuvontaa oman substanssin lisäksi ja hallitaan laajempi kokonaisuus ja toimitaan lisäksi oikeudenkäyntiavustajina sekä kirjallisissa että suullisissa menettelyissä palkkauksen silti ollessa matalampi kuin Ulosoton ennakoivassa talousneuvonnassa. Lisäksi nykyinen talous- ja velkaneuvonnassa tehtävä ennakoivan talousneuvonnan työ on pois talous- ja velkaneuvonnan nykyisistä resursseista. Henkilöt, jotka nyt tekevät talous- ja velkaneuvonnan työn lisäksi ennakoivaa talousneuvontaa, jaetaan vähemmän asiakkaita (Tämä vaihtelee toimipaikoittain 10 %:sta-70 %:iin vähemmän ja Tampereelle 2 talous- ja velkaneuvojaa

tekevät ennakoivaa talousneuvontaa 100 %:a työajasta vaikka tällaisia kokoaikaisia ennakoivan talousneuvojan virkoja ei talous- ja velkaneuvonnan puolella ole.

Ennakoivan talousneuvonnan haasteena on toimintaan kohdennettavat erilaiset resurssit

Ulosottolaitoksessa ja talous- ja velkaneuvonnassa. Yhteistyö toteutuu vaihtelevasti eri puolella maata. Ulosoton asiantuntijat tekevät 100 prosenttisesti ennakoivan talousneuvonnan työtä, mikä on koettu toimivaksi ratkaisuksi. Talous- ja velkaneuvonnassa ennakoivaan talousneuvontaan kohdennettava työpanos on monilla paikkakunnilla pienempi. Myös käsitykset toiminnan sisällöstä ja tulostavoitteisiin liittyvästä mittaristosta ovat osaksi toisistaan poikkeavat.

120. Ennakoivaa talousneuvontaa kehitetään

Ennakoivan talousneuvonnan työn roolia talous- ja velkaneuvonnassa olisi hyvä kasvattaa.

Oikeuspalveluviraston perustamisen toivotaan mahdollistavan työn uudelleen tarkastelun ja tasavertaisemman kumppanuuden ulosoton ja talous- ja velkaneuvonnan välillä. Toiminnon

ohjaamista ja kehittämistä sekä sille asetettavia tavoitteita ja niiden mittaamista on syytä arvioida yhdessä. Toiminnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden mittaaminen on haastavaa, mutta siihen tulisi pyrkiä löytämään keinoja. Vuoropuhelua sellaisten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, jotka työskentelevät ylivelkaantumisen torjumiseksi, voidaan vielä lisätä ja kehittää. Ulosottolaitoksen ja talous- ja velkaneuvonnan olisi hyvä linjata ja kehittää yhteistä ennakoivan talousneuvonnan viestintää ja selvittää mahdollisuudet yhteisen koulutuksen järjestämiseen.

Näemme, että ennakoiva talousneuvonta olisi parasta toteuttaa vain yhdessä virastossa ja jos se toteutetaan Ulosoton ennakoivassa talousneuvonnassa, tulisi panostaa enemmän myös tuota työtä tekevien koulutukseen, jotta he tuntisivat asiakkaiden tarpeet ylivelkaantumis- ja maksukyvyttömyystilanteissa ja mitä eri keinovalikoimaa asiakkaalle ja ehkä myös hänen perheelleen olisi mahdollista lähteä hakemaan tai kenen puoleen velalliset voidaan ohjata ja oikea-aikaisesti. Tässä myös koulutuksen tärkeys ja lisäys elinkeinonharjoittajien kohdalla tulisi huomioida sekä asiakkaiden kokonaistilanteen hallinta ja ymmärrys. Mikäli talous- ja velkaneuvojat siirtyisivät Ulosottolaitoksen alaisuuteen, ennakoivan talousneuvonnan asiantuntijoiden olisi entistä paremmin ja sujuvammin tehdä velallisten asioissa yhteistyötä em. tilanteen saavuttamiseksi ja myös ymmärrys asiakkaiden tilanteeseen vahvistuisi. Tällä hetkellä Ulosoton ennakoivan talousneuvonnan asiantuntijat eivät juurikaan tee töitä velallisten kanssa lukuun ottamatta Talousneuvoloita ja muutamia työttömien tuöpajoja tms.

121. Mahdollisuutta lisätä kouluissa annettavaa talouskasvatusta selvitetään

Kouluissa annettavaa talouskasvatusta olisi hyvä lisätä ja kehittää, jotta tulevat ikäluokat oppisivat hallitsemaan talouttaan eivätkä ylivelkaantuisi. Ulosottolaitoksen ja talous- ja velkaneuvonnan ennakoivan talousneuvonnan toiminto voisi tarjota osaltaan tukea koulujen talouskasvatuksen toteuttamiseen.

Tässä haluamme mainita resurssien puutteen. Nyt Ulosottolaitoksen ennakoivan talousneuvonnan asiantuntijoita on vain 16. Haluamme mainita esimerkkinä, että pelkästään Vantaalla on 41 kappaletta peruskouluja, joissa kussakin on 2-5 peruskoulun 9. luokkaa. Lisäksi toisen asteen koulut, joten resurssit eivät tule riittämään, että kaikille koululuokille ja 15 vuodesta ylöspäin tultaisiin antamaan läsnä ollen talouskasvatusta. Talousneuvonta tulee jatkossakin laittaa osaksi koulujen opetussuunnitelmaan.

Toimenpide nro 122 ja 126 Hallitusohjelma ja digitaalisten palveluiden kehittäminen

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman mukaan hallituskaudella selvitetään mahdollisuudet toteuttaa digitaalinen lähetejärjestelmä ulosottovelallisten ohjaamiseksi talous- ja velkaneuvonnan asiakkaiksi. Ajatuksena on, että ulosottomiehet tekisivät velallisen suostumuksella häntä koskevan lähetteen talous- ja velkaneuvontaan ulosoton tietojärjestelmässä. Talous- ja velkaneuvonta olisi velalliseen yhteydessä saatuaan Ulosottolaitoksesta tietojärjestelmien välisen rajapinnan kautta lähetteen ja tarvittavat taustatiedot. Tietojärjestelmiin rakennettu lähetejärjestelmä mahdollistaisi ulosottomiesten lakisääteisen neuvonnan toteutumisen seurannan. Lähetejärjestelmää luotaessa tulisi selvittää ja määritellä lähetteen tekemisen tarkoituksenmukaiset kriteerit, menettelytavat, lähetteen sisältö, tekninen toteuttamistapa sekä resurssi- ja lainsäädäntömuutostarpeet.

Lähetejärjestelmällä tehostettaisiin ulosottovelallisten ohjautumista talous- ja velkaneuvonnan palveluihin silloin, kun palveluohjaus on velallisen tilanne huomioon ottaen perusteltua ja velallinen on itse halukas ottamaan palvelua vastaan. Lähetteellä toimitetut perustiedot tehostaisivat työtä talous- ja velkaneuvonnassa, kun neuvojalla olisi jo ennen ensimmäistä yhteydenottoa tarvittavat taustatiedot velallisen tilanteesta.

Kuten vastauksessa toimenpiteeseen 166, vaarana on se, että jälleen luodaan uusi väylä talous- ja velkaneuvontaan. Jo nyt talous- ja velkaneuvojatpuhelin päivystävät joka arkipäivä klo 9-12 asiakkaita tulee sähköisen asioinnin kautta sekä useista sidosryhmistä ohjattuna. Jo nyt talous- ja velkaneuvonnassa on erittäin suurena haasteena se, ettei työrauhaa asioiden huolelliselle ja laadukkaalle tekemiselle ole ja kuormittavuus on kasvanut. Kun jatkuvasti asiakkaiden pitäisi päästä ketterästi, matalalla kynnyksellä ja monikanavaisesti, ei kanavien jatkuva lisääminen pienillä resursseilla ole ainakaan omiaan lisäämään työssäjaksamista ja laadukkaan työn säilymistä, mistä talous- ja velkaneuvontaa on tähän asti kiitelty useista käräjäoikeuksista. Talous- ja velkaneuvojen asiantuntijoiden virkamieskunta on perinteisesti ollut huolellista ja on eri käräjäoikeuksissa todettu olevan luotettava ja asiansaosaava ammattikunta ja ovat tuottaneet laadukkaita hakemuksia,

lausuntoja ja vastineita. Nyt on vaarana, että monikanavaisuuden jatkuvasti lisääntyessä, että laatu kärsii, kun asiakasvirrat kasvavat ja aikaa laadukkaalle työlle ei enää olisi, kun henkilöstöresurssejakaan ei saada lisää. Lisääntyvä työmäärä tulisi siis hoitaa muutoinkin niukilla resursseilla. Sen lisäksi, että asiakkaita tulee jatkuvasti sisään, tuli talous- ja velkaneuvojien saada myös hakemuksia eteenpäin käräjäoikeuksiin, antaa vastineita ja kirjoittaa lausumia, laatia maksuohjelmia, päivittää niitä, toimia oikeudenkäyntiasiamiehinä käräjäoikeuksien istunnoissa jne.

Talous- ja velkaneuvontaan pääsee asiakkaaksi jo useita väyliä pitkin matalalla kynnyksellä ja katsomme ettei ulosotto tarjoa sellaista tietoa ja lisäarvoa, mikä talous- ja velkaneuvonnalla ei jo olisi käytettävissään, sillä velallisen ulosottoasiat tulevat jo nyt talous- ja velkaneuvontaan rajapinnan kautta. Samoin talous- ja velkaneuvojilla on jo nyt lisäksi verotiedot, velat, tulorekisteri sekä positiivinen lottorekisteri käytössään. Tällä hetkellä pelkästään perustäytäntöönpanossa ulosottorakastajalla voi olla yli tuhat velallista, joten miten heillä on enää resursseja tarkastella velallisten kokonaistilannetta siltä kannalta, että kenet lähettää mahdollisesti talous- ja velkaneuvontaan. Lisäksi tässä on myös vaarana velallisten passivoituminen, heidän ei itse tarvitse aktivoitua ottamaan yhteyttä. Perinteisesti talous- ja velkaneuvontaan tulevat on tarkoitus sitouttaa huomaamaan oma velkatilanne ja aktivoida heitä itse sitä hoitamaan, jotta velkaantuminen ei tulevaisuudessa uusiutuisi. Velalliset tarvitsevat mielestämme tapauskohtaista harkintaa omaan tilanteeseensa, sillä ei ole olemassa kahta täysin samanlaista asiakastapausta.

Toimenpide nro 144

Mahdollisuuksia ulosoton roolin vahvistamiseen velkajärjestelyissä tulisi arvioida ennakkoluulottomasti. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla velkajärjestelymenettelyn keventäminen siten, että tuomioistuin ratkaisisi oikeuden velkajärjestelyyn, mutta maksuohjelmaa ei laadittaisi, vaan täytäntöönpano tapahtuisi ilman maksuohjelmaa ulosottokaarella säädetyllä tavalla tuomioistuimen määräämän määräajan. Määräajan jälkeen velkajärjestelyyn kuuluvat velat annettaisiin anteeksi. Myös muita vaihtoehtoja velkojen järjestelemiseksi tulisi arvioida, kuten mahdollisuutta riittävän kevyellä menettelyllä antaa velkojen viivästyskorot anteeksi. Pidemmälle menevänä uudistuksena voitaisiin arvioida mahdollisuuksia siirtää riidattomia velkajärjestelyasioita koskeva päätöksenteko talous- ja velkaneuvojille tai Ulosottolaitokseen.

Velkajärjestelyn keventäminen ilman maksuohjelmaa ei kuulosta realistiselta mielestämme. Velkajärjestely on tarkoitettu kerran elämässä saatavaksi velkojen järjestelykeinoksi ja sen on tarkoitus sekä kuntouttaa velallisen talous, mutta myös opettaa ja sitouttaa velalliset hoitamaan itse talousasioitaan siten, etteivät he velkaantuisi enää uudestaan. Tarkoitus on myös ennaltaehkäistä ylitsepääsemättömiä ongelmia ja syrjäytymistä. Katsomme, että mikäli velkajärjestelyä kevennetään entisestään, voi se antaa väärän signaalin velkojen takaisin maksusta ja saattaa heikentää yleistä maksumoraalia. Velkajärjestelyprosessia voi kehittää, mutta sen saatavuuden keventäminen murentaisi velkajärjestelyn uskottavuuden.

Kunnioitavasti,

7.11.2024

Oikeushallinnon toimihenkilöt JHL ry 785

Sari Silta

Talous- ja velkaneuvonnan luottamusmies

Puheenjohtaja

Oikeushallinnon toimihenkilöt JHL Ry 785

Taija Pakarinen

Talous- ja velkaneuvonnan varaluottamusmies

Silta Sari

Oikeushallinnon toimihenkilöt JHL ry - Oikeushallinnon toimihenkilöt JHL ry
785